

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 23.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru Românie și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franc

Telefon
pentru ory și interbas
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
napolază.

O serbătoare a culturii românești).

— 50 ani de existență a liceului din Năsăud —

Gimnaziul superior din Năsăud sărbătorește la 4 Octomvrie a cincizeca aniversare.

În sărăcia de școale și în împrejurările vitrege ale poporului român din Transilvania, această serbare trece departe peste caracterul local al ținutului grănițesc. Ea este neapărat și o sărbătoare a culturii românești, a neamului.

Și tot acum se împlinește un veac și jumătate, de când a luat ființă regimentul vitejilor grănițeri dela Năsăud, pe a căror jertfă s'a întemiat acel gimnaziu.

Sermani grănițeri! Cine nu le cunoaște istoria? Sau cine nu o cunoaște cât de cât, păcătuiește, pentru că în ea se încheagă atâtea dovezi strigătoare, de ce a făcut, de ce a pățit și de cum e răsplătit poporul român din cetatea Transilvaniei, din fericita Ungarie.

Generații întregi și-au semănat oasele mai ales prin țări străine, pretutindeni, pe unde se lupta pajura împărătească.

E lung pomelnicul bătațiilor, în cari ea leii se aruncau în ploaia de gloanțe, pentru tron și pentru țară.

Comandanții armatei imperiale se întreceau în a lăuda, în ordine de zi vitejia lor.

Ținut'au pe loc, la Areda Veneției, chiar pe falnicul Napoleon, trei zile la un pod, respingându-l în câteva rânduri și acoperind cu piepturile lor trecerea întregii armate împărătești. Ba și prizonieri făcură, 350 din ostașii lui Napoleon. Aproape jumătate au rămas morți și ceilalți mai toți răniți, dar nu s'au dat înapoi — armata imperială trecu podul, fu salvată.

Și alte multe fapte de neîntrecută vitejie, ne spune istoria.

Insuși Maj. Sa împăratul-rege lega mai târziu, (în 1851) de steagul reg., deodată cu medalia de aur, cea mai înaltă distincțiune „Für standhaftes Ausharren in der beschworenen Treue” ...pentru credința neclintită ...pentru statornicie...

Da, credința neclintită.. statornicie... așa spuse Maj. Sa acestor grănițeri și prin ei poporului român. Așa a fost acest popor pururea credincios tronului și țării.

A urmat apoi desființarea regimentului și în curând și a districtului de graniță.

Românii grănițeri dela Năsăud avură atunci prilejul să facă cunoștință cu grațitudinea.

Plaiurile întinse, pe care s'au pomenit, fondurile și drepturile de regie au ajuns, prin autograful Maj. Sale (1861), în stăpânirea lor.

Și nu s'au gândit să împartă aceste domenii, această avere mare. Au preferat să-și tânjească bătrânețele în sărăcie, numai ca ur-

*) Vezi și articolul din numărul nostru trecut.
Red.

mașii lor să aibă o soartă mai bună, mai lămuritoare.

Și-au lăsat averea pentru școale și stipendii, pentru învățătura românească.

Atunci a luat naștere gimnaziul superior din Năsăud, cu jertfele poporului și cu multele alegeri și oboseli a vrednicilor conducători.

O jumătate de veac a împrăștiat raze de lumină, de cultură românească, de iubire de neam, nu numai în Ardealul de nord, în Chioar, Sălăgiu, Maramurăș, ci în ținuturi și mai îndepărtate.

Și alergau băieții cu sete din toate părțile, mărișori, dela sapă, dela coasă, în suman și în opinci — iar în traista lor adeseori se amesteca printre cărțile merindea, câte o bucată de mălai. Așa și-au început, ne-am început drumul școlii mai multe generații de surtucari, ce au trecut prin acest liceu.

Mare folos a adus districtul de graniță țării și împărăției jertfind pentru tron și patrie mii de viteji. Pentru neam însă, pentru cultura românească folosul cel mai mare l'a adus prin școalele, ce a întemeiat.

Gândul nostru — nu numai al celor ce am învățat acolo — se închină cu evlavie înaintea aceluia, a căror țărână zace în groapa vitejilor, în pământ străin, a celor ce întorși acasă și-au jertfit averea pe altarul neamului, precum și a celor, ce le-au pregătit inimile și i-au povățuit spre această înfăptuire. Fie preamărit numele lor.

Deasemeni se îndreaptă cu recunoștință spre aceia, cari în năcazul tuturor urgiilor vremurilor vitrege și dușmănoase, și-au făcut înalta datorie de adevărați dascăli ai neamului.

E sărbătoare în district. Două lumi vor defila în aceste zile de amintire, în jurul palatului vestitor de lumină, clădit din sângele și din sudoarea înaintașilor și din jertfa noastră, cinstiți grănițeri. Două lumi, una jos — și mai albă și pe ici colo mai neagră — și alta sus, sufletele noastre candido ale vitejilor fondatori.

Poate veți căta o clipă popas de liniște și nu-l veți mai găsi pe aceste locuri așa cum ați dori. Și poate veți tresări... de flamura (care pusă odată, nu-i vorbă, trebuie respectată) pe care voi nu voiati s'o cunoașteți în reputul capului, nici când vă scotea la împușcare, în Cazarma neagră. Cu steagul vostru glorios (adecă ce steag, un cotor vechi cu 2 fâșii zdrențuite) n'o să vă întâmpine nime. El zace într'un colț. Sunt și vremurile așa.

Fără îndoială însă veți tresări... de graiul ...aspru străin pentru voi, pornit să scoată din casa voastră cu răpușia, graiul dulce pe care dela strămoși ni l'ați lăsat nouă și pentru a cărui întărire a-ți făcut frumoasa jertfă, școalele.

Și dacă în casa voastră, în palatul școlii nu veți găsi mult loc și nu veți putea sta

nesupărați, când vă veți simți oarecum înăbușiți, poate veți eși să vedeți ce-i pe plaiurile voastre, ce-ați lăsat și ce-a rămas, ori măcar să stați de vorbă cu cei câțiva moșnegi, întârziții voștri tovarăși, ce în sumanele lor abea vor îndrăzni să se apropie... ei, ca și voi, întemeietorii.

Nu veți găsi tot ce-ați lăsat, dar școala cel puțin, pe cât a putut, luptând și în afară și în lăuntru, și-a făcut datoria.

De sigur osânda pentru cele rele e mai mult pentru vremuri, decât pentru oameni, pentru urmași.

Dar și oamenii și urmașii cad în cumpănă, mai ales unii și mai ales unul, căruia o nouă școală de oameni, întemiată de el — a oportunistului și... a umilintei cu orice preț — îi va aduce și acum cu prisos jertfa de tămâie.

Cu decorația vânzării și cu conștiința mai mult trufașă, decât pocăită, va pași grav printre popor, care umil — el întemeietorul — se va da la o parte.

Dar nu e târziu nici odată ceasul pocăinții. Iar acest popor e bun și răbdător și poate va ierta odată și odată tuturor și-i va chema pe toți, și buni și răi, la praznicul cel mare, în ziua nădejdelor noastre, spre care se îndreaptă cu evlavie gândul și inimile Românilor.

Până atunci Dumnezeu să ocrotească această școală, pe susținătorii și propovăduitorii ei.

Dr. V. Meruțiu,
fost prof. al gimn. sup. din Năsăud.

Acțiunea noastră în congregații.

Arad, 3 Octomvrie.

S'a început șirul congregațiilor de toamnă. În centrele tuturor comitatelor, întreagă ceata funcționarilor comitatensți, muncesc pe nerăsuflăte. Zi cu zi sbârnaie telefoanele, se impart ordine, se urgitează acte și informații dela șefii de birou, dela solgăbirăi, dela notari și dela toate oficiile, ce ne fericesc cu muncă administrativă.

Toate aceste apoi se grupează, se selecționează, primesc forma cerută de împrejurări până când ajung în formă de „ordine de zi” la toți membrii congregațiilor, chemați să consintească toate prin hotărârile lor aprobatoare. Pentru ca perspectiva să fie mai anevoioasă și controlul și îndrumările practice cu neputință, se pun în desbatere, în câte-o congregație, în decurs de 2—4 ore cât ține ședința, nu mai puțin decât 600—1500 obiecte de desbătut!

Între aceste găsim: bugete și socoteli anuale ale comunelor, nenorocite cu câte 50—300 procente arunc comunale; apoi: cumpărări și vânzări de importanță, regulamente comunale imposibile, urcări de salare, favoruri și remunerații fără rost, și o mulțime de alte chestiuni, cari prin importanța lor impun controlul cel mai sever și îndrumările cele mai bine cumpănite.

De fapt însă, nici controlul, nici îndrumările cele mai elementare nu se fac. Membrii unguri ai congregațiilor aprobă tot ce li se prezintă, parte în urma dependenței lor oficiale, parte pentru că sunt interesați, fie ca rude, fie ca slujbași, ori în sfârșit ca părtași ai favorurilor puse în discuție.

Membrii români ai congregațiilor din comitatele cu majorități românești, trec de cele mai multe ori

fără vorbă peste chestiunile dela ordinea de zi. Și asta o fac cu deosebire din două motive:

Intâi, nu studiază și n'au datele necesare în discuția obiectelor dela ordinea de zi.

Al doilea, se lasă prinși la fel cu opoziția ungurească inconștientă, de trucerile întrebunțate, dureri cu succes, de conducătorii comitatelor. Căci iată ce se întâmplă: Fiecare fișpan ce se respectă „face” să se pună în ordinea de zi a fiecărei congregații, fie alegeri, fie hârtii sosite dela guvern, ori chiar vre-o propunere „de aderență” et.

Ori cât de vechiu și uzat e acest truc — și Români și opoziția din congregații, întotdeauna, cad în cursă.

Fișpanul forțază ca aceste obiecte (de truc) să fie debătute la începutul ședințelor, după ce e încredințat că aceste debateri se prelungesc la infinit, grație nenumăratelor doleanțe ce trebuie arătate.

Noi Români, indeosebi, protestăm energic, dovedim că trăim aici și vrem să murim aici ca cetățeni egali îndreptățiți. De-o veni vorba de guvern, dovedim că noi n'avem puțină morală să-l sprijinim, până când mai dănuiește actualul sistem păcătos de guvernare etc.

De-or mai lua cuvântul și vre-o câțiva unguri din opoziție și se vor ține și vre-o 2—3 alegeri cu „votări nominale” — succesul desăvârșit al trucului e pe deplin asigurat. Vremea ședințelor s'a cheltuit în oratoriile politice ori în campanii electorale. Lumea dela congregație s'a obosit, toți se grăbesc la ale lor și atunci fișpanul, cu gesturi de învingător, declară de primite toate propunerile făcute de comisia permanentă administrativă.

Și, ca prin minune, vezi aprobate bugete ne-reale, socoteli comunale egale, pășuni nimicite, cumpărări păgubitoare, salare urcate, favoruri aprobate și afaceri particulare scârboase, dar reușite....

Cine își mai ia oboseala controlului și a îndrumărilor ce se impun?

Români și-au precizat cel mult punctul de vedere românesc și în cazul cel mai bun au protestat; opoziția ungurească a injurat și cei de sub tutela fișpanului pleacă la bere....

Congregația s'a isprăvit...

Acest fel de „luptă în comitate”, pe lângă că amenință cu ridicolul, păgubește simțitor interesele maselor mari, ce formează obiectul „guvernărilor” comitatense.

Opoziția ungurească nu ne interesează. Cu atât mai mult însă ne preocupă munca, ce trebuie să o desvolte membrii români în congregații, după ce prilejul de afirmare e cât se poate de prielnic. Fixarea doleanțelor naționale și a credințelor noastre naționale în cadrele politice de stat, de sigur e imperativă în fiecare congregație. Aceasta e mai pe sus de ori ce discuție. Se impune însă, ca aceste

fixări de ordin public și național să fie lăcute unitar și mai ales scurte, precise și hotărâte, ca să ne asigurăm vreme și prilej pentru controlul sever, și pentru expresiile clare ale îndrumărilor, ce le socotim necesare — ținând seamă de interesele maselor poporului din comitat.

Aceste constatări și dorințe ne-au venit în condeiu după cetirea raportului despre congregația comitatului Făgăraș, ținută zilele aceste. Ori cât de bărbătească și românească a fost ținută și vorbările fruntașilor Dr. Șenchea și Dr. O. Vasu, numai aceste vorbiri nu ne pot mulțumi. În comitatul Făgăraș ca și în toate celelalte comitate cu majorități românești am dori ca alătura cu astfel de înălță-

toare acte de dragoste și conservare națională, să se sbicuiască acte și fapte recente de administrație, acte și fapte de actualitate prin care se nesocotesc interese vitale și se împovărează la extrem umerii poporului ținut departe de salele congregațiilor. Paralel cu aceste sbicuiiri aspre, dar drepte, să se insiste cu reale îndrumări pentru acțiuni alevea folositoare obștei întregi.

În lupta noastră națională să asigurăm loc de frunte muncii reale și frazele frumoase și tradiționale să fie secundate de intrasigența și cumpătul acțiunilor practice.

Congregațiile de toamnă ne oferă bun prilej — să profităm de el!

Vizita ministrului Jankovich la Sibiu.

—Relații speciale.—

Sibiu, 2 Octombrie.

Poate că ar' mai fi trecut multă vreme până să îi apucată din nou condeiu ca să mai scriu câte ceva din Sibiu, dacă vizita recentă a dlui ministru de culte și instrucție publică nu m-ar fi determinat să-mi reiau vechea meserie de a vă mai scrie despre ce se petrece pe aici.

Vestea venirii dlui ministru ne-a surprins pe cei mai mulți. Eu unul nu-mi puteam da de loc seama despre scopul venirii d-sale și deci m-am adresat unui înalt funcționar în serviciul bisericii și școlii românești, rugându-l să mă interesează.

Stimatul meu interlocutor, care își are informațiile din izvoare demne de crezare, mi-a declarat următoarele:

— Nu știu adevăratul scop al venirii dlui ministru. Mi se pare că nici nu e vorba de un singur scop, ci de mai multe deodată. Și anume: Înainte de aceasta cu vre-o trei săptămâni mitropolitul Mețianu a fost la Budapesta, unde a avut convorbiri de ordin politic cu mai mulți bărbai de stat, între cari și cu d. Jankovich. E probabil, că vizita de acum a dlui ministru stă în legătură cu „impăcarea”, pe care o tot face de câțiva ani încoace bătrânul mitropolit. Apoi, după cât știu, consistoriul a cerut dela ministru un ajutor mai mare la zidirea noului semțiar, care s'a și început și d-sa a vrut să vadă mai înainte de a se declara asupra acestui lucru, ce fel de școală e aceasta și întru cât ar fi consult să-i dea ajutorul cerut? D. ministru a vizitat semțiarul, a asistat timp de o oră la lecțiile din secția pedagogică și după cât am auzit, s'a declarat mulțumit cu cele văzute. Deci probabil că ajutorul nu va întârzia.

Mai aud vorbindu-se și de alte motive. Știji că în timpul din urmă jurnalele ungurești îl injurau pe dl Jankovich pentru că a transferat la Macău, mi se pare, pe fostul profesor la gimnaziul de stat de aici, d. Thurzó, care a avut un conflict cu studenții români. Jurnalele cereau ca să fie eliminați toți studenții români cari țin să fie Români, iar nu un profesor vinovat să-și ia pedeapsa. Acum dl ministru a venit ca să-și ia dela fața locului informațiile.

Și, în slârșit, mai e un motiv. Dl Jankovich e un om modern, care a studiat și călătorit mult, prin aproape toate continentele. Probabil să i se fi părut lucru cam caraghios, să conducă o țară fără să o cunoască. Și așa, a venit la Sibiu, metropola Românilor și a Sașilor, ca să vadă cu ochii lucrurile cărora e chemat să le fie meșter. Probabil o fi vrut să vadă și condițiile în cari se împărtășește învățământul limbei maghiare, acum când din toate părțile se cere o reducere a lui, potrivit cu firea lucrurilor.

— Și ce credeți, — întreb eu pe distinsul meu interlocutor — și-a putut realiza multele scopuri pe cari le-a urmărit?

— Ah, Doamne, dar pentru așa ceva crezi dta că e de ajuns o zi și jumătate? Gândește-te cât de puțin timp e o zi și jumătate într'o țară pe care n'o cunoști și între oameni străini, cari îți ies înainte cu o realitate, ce ține numai cât ține și vizita unui astfel de slujbaş înalt! Ce să vadă în timp atât de scurt? Un ceas în semănalul românesc, — unul în cel săsesc, unul la gimnaziul de stat, unul la școala de fete a Asociațiunii, unul la școala de industrie casnică, a Reuniunii femeilor române — și iată că o zi a trecut, mai ales dacă te gândești că în aceeași zi a tre-

Guy de Maupassant.

MILA.

Cu prilejul celor din urmă manevre franțuzești, un eminent publicist parizian, d. Georges Prade, a scris, făcând aluzie la introducerea tunurilor automobile în armată, un articol răsunător, în care caută să dovedească, cum că sufletul activității moderne este motorul cu explozie. În toate domeniile acestei activități, el tinde să înlocuiască boii și caii, toate animalele domestice în sfârșit, pe cari omul le aservea până acum trebuințelor lui. Scriitorul francez se întreabă între altele, dacă schimbarea aceasta cruță într'adevăr chinul și suferințele dobitoacelor cari muncesc așa din greu în serviciul nostru.

Fără îndoială că da. Am găsit acum câteva luni un număr din ziarul *Gaulois* cu data de 2 Ianuarie 1882, în care se poate citi un articol nobil și generos al lui Guy de Maupassant, articol scris la începutul carierei sale publicistice și pe care n'a găsit de cuviință să-l adune în volum. Într'insul marele prozator se ocupă tocmai de suferințele animalelor robite omului, ale căror svârcoliri îl dor, a căror soartă îl indignează. Cred oportun să-l traduc în coloanele acestui ziar. C.

Este un biet animal a cărei viață întreagă nu e decât un martiriu, un grozav martiriu; ale cărui ceasuri dureroase sunt date toate serviciului nostru; care nu cunoaște nici o odihnă, nici o veselie, nici o săritură liberă, nici un răgaz în orbila lui existentă de lovituri primite, de oboseli chinuitoare, de muncă violentă, neîncetată, uc-

gătoare; pe care-l vedem pe străzi sângerând sub hamul care-l sfășie, cu răni hidoase în coaste, cu picioarele schilodite de muncile-i aspre, gemând, horecând când urcă dealurile sub loviturile de biciu și de ciomag. Acesta este calul. Și găsim firească soarta îngrozitoare a acestui lamentabil dobitoac, fiindcă din zări și până'n noapte, suferința lui ne e folositoare. Trecem, cu inima liniștită, în fața acestor regimente de schelete înhamate la cutiile de brad cari se numesc trăsuri; contribuim prin bacșișuri la cursele repezi, ca să grăbim agonia acestui ocaș al oiștei. Și când vedem victimele odioasei noastre nepăsări, răsturnate pe pavaș, înfiorate de chin, cu ochiul îndurerat, cu picioarele țepene, ne oprim și privim ca la un spectacol plin de interes. Ei bine, deoarece se găsec oameni cari cer o lege împotriva vivisecțiunii, de ce nu s'ar găsi alții cari să ceară, în numele milei pentru bietele dobitoace pe cari le jertfim cu perversitate intereselor noastre, ca orice cal să aibă dreptul la o lună de pășune în fiecare an, după cum slujbașii au o zi liberă pe săptămână?

Lucrul ar părea absurd. El este mai puțin absurd decât înduioșarea deplasată față de câinii cari sunt mai puțin martirizați în laboratorii decât caii pe stradă.

Confundăm întotdeauna sensibleria cu sensibilitatea. Pentru a surprinde în plină viață taina vie a infirmităților noastre, se sacrifică dobitoace condamnate la moarte, și noi urlăm. Apoi

când, pentru a se satisface nu știu ce prejudecăți antice de glorie și de vanitate națională, se trimit mii de oameni ca să se lupte și să moară pe pământul sterp al Africei, găsim aceasta simplu și firesc. Moartea câinilor vivisecți nu este utilă; aceea a copiilor Franței nu ne va servi la nimic; ne indignăm de cea dintâi și ne închinăm dinaintea celeilalte. Dar ce oare numim noi judecată?

Compătimirea față de dobitoace este de altfel unul din cele mai respectabile sentimente omenești. El este dovada sigură a civilizației înaintate. Tărâmul se apropie de brută; inima lui e aspră față de animale, mâna lui e feroce. Cărutașii; aceste ființe care-și târăsc piciorul și abea de știu să vorbească fiindcă nu cugetă, își omor caii în lovituri, când aceste dobitoace nu pot clătina din loc sarcini prea grele. Locuitorii din orașe sunt mișoși cu animalele.

Pomenii mai sus de Africa. Ea e pământul indiferenței față de tot ce e suferință, al disprețului de viață, al stoicismului odios. Am încercat acolo una din cele mai profunde emoțiuni ale milei. Spectacolul neșters al unui animal în agonie mă obsedează de atunci necontenit; și revăd totul, peisagiul, locul cele mai mici detalii ale acestei scene care m-a mișcat până la măduva oaselor.

De două săptămâni de zile, străbăteam imensele spații de pământ ars; dormeam sub corturi în vecinătatea taberilor arăbești, apoi o porneam din nou la drum în zori de zi.

buit să consume și două prânzuri copioase — unul la mitropolitul, cellalt la prefectul Wahlbaum — să primească pe toate autoritățile din Sibiu, să vadă orașul, să vorbească cu zeci de profesori etc. etc. E cu puțință să-și poată face o idee exactă despre lucrurile de aici, în acest chip? Eu sunt de părere că prin astfel de vizite mai mult își strică și d-sale și ne strică și nouă tuturor. Vorbeam chiar cu un profesor de aici, ale cărui calități modeste le cunosc de mult, și care mi-a spus că dl ministru s'a declarat „foarte mulțumit” cu lecția lui, la care a asistat timp de vre-o 10 minute. Dar, pentru Dumnezeu, — nu există om care să nu fie în stare a scoate timp de un sfert de oră, ochii ori cărui ministru, dacă se pregătește anume pentru aceasta. Dar aceasta e foarte departe de a fi „foarte bine”. În acest chip dl ministru ne strică numai oamenii.

— Ce impresie i-a făcut dlui ministru școala noastră din Cristian? — întreb mai departe pe interlocutorul meu.

— Nu pot să-ți spun destul de exact, deoarece consistorul nostru, printr'o greșală de neînțeles, n'a însărcinat pe nimeni să-l însoțească pe dl ministru la această școală, cum au făcut Sașii. (Insus episcopul Teutsch l-a însoțit la Cristian, dimpreună cu alți câțiva bărbați de școală). Am auzit însă că ministrul ar fi stat cu totul vre-o 20 de minute în cele două clase ale școlii noastre și că ar fi fost „mulțumit” cu progresul din limba maghiară. Cică ar fi zis, la ieșire, cătră cineva din suita sa: „Nem hittem volna, hogy ez tényleg lehetséges”. Adecă, dl ministru s'a convins că în școlile românești se poate învăța bine ungurește, cu toate că Românii strigă în contra legii lui Apponyi!

Pentru ca dl Jankovich să-și fi putut face în adevăr o astfel de convingere, trebuie să fie un om foarte naiv. Să-ți spun un caz... Zilele acestea am cercetat pe un prieten, pe care nu-l văzusem de câteva luni. Copilasul lui, în vârstă de 1¹/₂ an, făcuse de când nu l-am mai văzut progrese minunate. Mamă-sa îi pune neconștient, cu un fel de plăcere, întrebarea: „Placu-ți fetele”, la care copilul răspundea satisfăcut, dând din cap afirmativ și răzând. Și tot așa, de câte ori îi puneau aceeași întrebare. Mărturisesc că imi vine să cred că dacă dl ministru Jankovich ar fi fost de față la această scenă, ar fi crezut că în adevăr, Românii de când sunt de 1¹/₂ an le stă capul la fete și că din acest păcat nu fac nici o taină.

Nu, dragă Domnule, din o vizită atât de scurtă, pentru care un învățător isteț poate să-i dresze pe elevi și într'o singură zi, nu poți să te alegi cu o experiență reală din care să tragi concluzii valabile. Copiii au învățat mecanic cele vre-o 20—30 de întrebări și răspunsuri ungu-

rești, cari l-au sedus pe dl ministru. Dar ia să fi stat d-sa într'o clasă numai o singură oră de maghiară, când învățătorul face lecție nouă cu elevii. Sau să-și fi permis d-sa să pună însus câteva întrebări libere, — s'ar fi convins că instrucția maghiară e pur și simplu un părete potemkinian, ridicat cu trudă nespuns de mare și de zadarnică.

Să stea d-sa măcar 3—4 zile în câteva școli rurale, cu răbdare și cu tact pedagogic, și după aceea să-și spuie părerea. Dar un sfert de ceas ce-i? El a făcut și dlui ministru, și limbei maghiare și nouă un mare rău.

— Dar în celelalte chestii, și-o fi ajuns dl ministru scopul? cu împăcarea?

— Despre asta nu pot să-ți spun nimic — nu răspund — deoarece nici eu nu știu nimic. Atâta știu că de aici d. ministru s'a dus la Blaj, de sigur cu aceleași intenții cu cari a venit și la noi.

Sfârșitul îl vom vedea.

Să-l vedem! Noi cari am înfruntat atâtea, vom ști sta față și cu acesta. I. P.

Ministrul Jankovich la Blaj.

„Unirea” de azi anunță: Miercuri, cu trenul de 7.30 înaltul oaspe a sosit în gara din Blaj, unde se adunase un public foarte frumos dorind a vedea pe ministru. Inaltul oaspe a fost întâmpinat de membrii capitulari I. M. Moldovan, prepozit, Iosif Hossu și Alexandru Uilăcan, canonic și inspectori școlari. Am mai remarcat pe d. comite Szász József, care sosise cu trenul de 6.20 dela Aiud întru întâmpinarea ministrului. Părintele prepozit a bineventat pe d. ministru, care i-a răspuns mulțumindu-i pentru acest salut. Apoi d. ministru și suita ce-l întovărășia au urcat în trăsură și a descins la castelul metropolitan, fiind oaspele Excel. Sale domnului metropolitan. Azi Joi la oarele 9 dim. d. ministru însoțit de secretarul său Dr. Kisfaludy, canonicii Iosif Hossu și Alexandru Uilăcan, comitele Szász József, consilierul ministerial Ionescu, inspectorul școlar Nehéz etc. s'a prezentat la gimnaziul nostru unde directorul Dr. Ambroziu Chețian l'a bineventat prezentându-i membrii corpului profesoral. Ministrul până la orele 10 a ospitat la mai multe ore în gimnaziu iar dela 10 încolo va cerceta institutul preparandial, teologia, școala civilă de fete etc. În onoarea dlui ministru Escelenta Sa mitropolitul va da azi un prânz festiv de 80 tacâmuri, la care va lua parte clerul gremial, șefii oficiilor, profesorimea dela toate institutele.

Voci din presa ungurească.

„Tiszántul” din Oradea-mare, — informat de sigur de oamenii lui Mangra, — scrie:
Vizitele aceste au o însemnătate cu mult mai

mare de cum s'ar crede. Ministrul Jankovich are misiunea să aile dorințele Românilor. Aceste vor fi aduse în concordanță cu interesele Ungurilor și în acest chip se va înfăptui marele pact, pe care îl va sancționa parlamentul încă în toamna asta. La prânzurile singurate au participat și bărbați politici conducători. Dar în cercurile conducătoare (!) românești se știe dinainte (!) că din tratative vor fi excluși — deputații naționaliști. Tratativele se vor urma cu elemente deplin calme (!) și prelații români s'au îmbiat bucuroși în acest scop. Indată după turneu, prelații români vor ține o conferință, la care vor invita pe aderenții lor și le vor arăta — situația (!). Vor redacta un memorandum și-l vor trimite parlamentului”.

Firește nu ne surprinde în acest comunicat inspirat de mangriști nici cinismul și nici aerele false. Minciuna se dă singură de gol și noi așteptăm încă în liniște câteva zile.

„Pesti Hirlop” pretinde a cunoaște chiar și condițiile proiectatei „împăcaciuni”. Ele ar fi: Revizuirea legii lui Apponyi. Renunțarea guvernului la episcopia gr. or. maghiară. Insemnate ajutoare bănești pe seama preoției noastre.

Numitul ziar injură ca întotdeauna și dă alarma, că s'a tradat definitiv maghiarismul. Să nu vă temeți, perciuinaților, — nu e guvernul contelui Tisza cu nimic mai puțin orbit decât voi. Cât pentru noi, credem că e de prisos să stăruim asupra ridicolelor condiții ce formulăți.

INSTALAREA EPISCOPULUI DE HAJDUDOROGH. Ni se telegrafiază din Budapesta: Stefan Miklóssy, episcopul diecezei gr. cat. maghiare de Hajdudorogh, va fi instalat poimâne, Duminecă, în 5 Octombrie n. Ceremonialul religios va fi săvârșit de episcopii Fischer-Colbrie, Antoniu Papp și Iuliu Drohobecy.

Am arătat în numărul nostru de alaltăieri care poate să fie atitudinea preoției române: absoluta abținere dela instalare. Repetăm apelul nostru: Preoții înjugați silnic la episcopia maghiară imperialistă să ne dea frumoasa atitudine de până acuma! Să nu compromită luptele lor frumoase și să respecte și de data asta poruncile sfinte ale tradițiilor bisericești noastre aflate. Nu vom conțeni lupta și nu vom recunoaște pe vlădicul orgiei șovine ungurești!

Oláh dolgek. La rubrica sa intitulată cu aceste vorbe sonore, „Pesti Hirlop” se bucură azi de material — tărălău. Întâi se constată coincidența, în aceiași săptămână, a trei momente valachicești: Aniversara morții lui Iancu (23 Septembrie n. Vezi „Românul” din această zi. Red.) lupta Românilor brașoveni pentru tricolorul românesc și atentatul asupra ciuhei din vârful Tâmpel. După ce schițează felul cum s'au desfășurat

La începutul călătoriei noastre, parcursese-răm câmpii unde se mai găseau încă, din loc în loc, tufe de iarbă uscată, un fel de paie tocată mărunt, prăjită de șase luni de soare fără ca o picătură de apă să fi căzut din cer. Pe acolo rătăceau cirezile. Vedeam, turme de oi de culoarea nisipului; apoi în zare se profilau niște animale, ciudate, pe cari distanța le făcea să pară mici, și pe cari cu spinarea lor gheboasă, cu gâtul lor încovoiat, cu mersul lor tihnit, le puteam lua drept cărduri de curcani înalți.

Apropiindu-ne, vedeam că erau cămile cu pânțele umflante în amândouă părțile ca un balon dublu, ca niște burdufe enorme, pânțele lor cari conțin până la șaiszeci de litri de apă. Ele erau deosebit de de culoarea deșertului ca toate făpturile născute în aceste singurătăți galbene. Leul, hiena, șacalul, broasca riioasă, șopârta, scorpionul, și însuși omul, iau acolo toate nuanțele solului calcinat, dela roșcatul arzător al dunelor până la cenușiiul pietros al munților. Și mica ciocărlie a câmpiilor, seamănă așa de mult cu pulberea de pe jos, încât o vezi numai când își ia sborul.

Apoi, nu mai întâlmirăm nici măcar păsărele. Nu găseam nici un puț, nici un izvor, nici o picătură de apă, la două sute de kilometri în jurul nostru*). Cu cinci sute de metri înaintea

*) Cât s'au schimbat vremurile de atunci! Astăzi, nu mai moare nimeni de sete în deșert. Ingineri dibaci au capturat apele. Și apoi, ce rizibile ne par acum distanțele

miceii noastre trupe, un călăreț ne călăuzea prin mohorâta pustietate. Timp de zece minute, mergea la pas, nemișcat pe șea și cântând pe limba lui, un cântec tărăgănat, cu ritmurile bizare ale țării lui. Noi îi imitam mersul. Apoi, deodată, o pornea la trap, elătinându-se ușor în picioare pe scări, cu marea-i manta albă fălfăind în jurul trupului său. Și alergam și noi după el, până în clipa când se oprea, ca s'o porneasă din nou mai încet.

Îl întrebai pe vecinul meu:

— Cum ne călăuzește el prin aceste spații deșerte, fără puncte de plecare?

Îmi răspunse:

— În cazul cel mai grav, și încă s'ar putea lua după oasele de cămile.

Intr'adevăr, din sfert de ceas în sfert de ceas, întâlneam câte un ciolan enorm ros de fiare, ars de soare, albind nisipul. Vedeam când o bucată de pulpă, când un fragment de falcă, și câteodată un colț de coloană vertebrală.

— De unde vin toate aceste resturi? întrebai eu.

Vecinul meu replică:

— Caravanele lasă în drumul lor toate do-

cari îngrozeau înainte cu treizeci de ani. Automobilul străbate aceste două sute de kilometri despre cari vorbește Maupassant numai în două ceasuri, și aeroplanele numai într'un ceas. Hotărât lucru, progresul își are avantajile lui. — A. C.

bitoacele cari nu le pot urma; și șacalii nu le mănâncă în întregime.

Și timp de mai multe zile am continuat această călătorie monotona, la spatele aceluiaș Arab, călări, aproape fără să vorbim.

Intr'o după amiază, pe când ne așteptam să ajungem seara la o oază, am zărit, departe în fața noastră o masă negricioasă, mărită de alt fel de miragiu, și a cărei formă mă surprinse. La apropierea noastră, doi vulturi se înălțară în văzduh. Era un hoit împurpurat, cu toată căldura, de un sânge împuțit. Numai peptul rămăsese întreg, membrele fiind de sigur sfâșiate de laconii mănăcători de morți.

— O caravană ne precedează; observă locotenentul.

După câteva ceasuri intrarăm într'un fel de strămtoare, fierbinte ca un cuptor, cu stânci dantelate ca niște ferestre, ascuțite, revoltate par'că împotriva cerului nemilos de feroce. Un alt trup zăcea acolo. Un șacal care-l devora, o luă la fugă. Apoi, în clipa când ieșirăm iar pe câmpie, o grămadă cenușie întinsă dinaintea noastră se mișcă încetitor, și văzui un cap de cămilă înălțându-se la capătul unui gât nesfârșit. Animalul era în agonie. Zăcea întins pe coastă, de două sau trei zile poate, murind de foame și de sete. Membrele lui lungi, inerte, împietite unele într'alte, erau nemișcate pe pământul de foc. Auzindu-ne venind își ridicase capul, ca un far. Fruntea lui, roasă de inexplora-

aceste momente, încheie: Trateze numai guvernul cu România, — vor veni din Ardeal vesti și mai ciudate!

Se reproduc apoi tendențios părți din articolele noastre de azi vară și din cele mai recente referitor la adevărata situație a Ciangăilor moldoveni. Aici curajosul ziar găsește că guvernul ungar ar trebui să fortifice granițele dinspre România cu armată, forturi și colonii de Unguri, până ce nu a sosit încă timpul, când **ministrul de culte Jankovich va putea să călătorească numai cu pasaport valah — prin Ardeal.** Valahii din Ungaria nu pot să aibă libertăți mai abtite decât Ciangăii Moldoveni.

Trece la chestiunea „studentilor valahi dela Sibiu” și deplânge soarta faimosului profesor Thurzo, care n'a avut altă vină decât că Horea, Cloșca, Axente și Șaguna n'au fost pilde de patriotism.

In continuare, constată în legătură cu un articol mai vechiu al „Românului” asupra drepturilor noastre firești, că nu numai oile, dar și noi Românii pățim de — călbează.

Se mânie apoi pentru îndrăzneala noastră de-a fi luat în apărare pe teologii noștri uniți violentați în seminarul iesuitic din Budapesta; află cu multă ingeniositate că Vlaicu a fost înainte de toate **un valah adevărat** (Doamne nu ne lăsa!) și numai în al doilea rând aviator constructor — și, în sfârșit, insinuă, că România a desnaționalizat populația din Dobrogea cu forța și că armata română a săvârșit acte de barbarism cu ocazia mobilizării.

Ce bine, când te știi atât de cuminte ca cei dela „Pesti Hirlap” și totuș, ne prinde jalea de atâta tânguială...

Dr. Ispoescul-Grecul despre chestia bisericească din Bucovina. Deputatul român bucovinean din parlamentul austriac d. Dr. cav. de Isopescul-Grecul a făcut unui colaborator dela ziarul „Neue Freie Presse” declarațiile dela vale asupra chestiei bisericești din Bucovina devenită iarăș actuală în urma numirii rutenului Manastyrski de vicar general al metropoliei greco-orientale din Bucovina:

„Recenta numire a celor doi arhimandriți-consistoriali ai diecesei greco-orientale din Bucovina — spune deputatul român — a provocat în toate părțile poporului românesc o mișcare vie și o amărăre adâncă, mai ales pentru că numirea arhimandritului rutean s'a făcut fără învoirea arhiepiscopului Dr. de Repta. Românii văd în numirea arhimandritului rutean un atac al Rutenilor împotriva caracterului național-istoric românesc al bisericii gr. orientale din Bucovina.

Se poate admite că guvernul și-a dat trudă ca să ușureze în efectul ei nedreptatea ce i s'a

bilul soare, nu era decât o rană din care curgea puroiul; și ochiul său resemnă ne urma. Nu scoase nici un geamăt, nu făcea nici o mișcare ca să se ridice; ai fi crezut că cunoaște bine nemiluirea omenească, după ce văzuse atâți frați de ai lui murind prin deserturi. Li venise rândul, și atât. Trecurăm. Dar uitându-mă înapoi, am mai zărit încă mizerabila cămilă, cu gâtul înălțat deasupra nisipului, gâtul ei lung de dobitoac părăsit. Și se uită la cele din urmă ființe pe cari îi era dat să le vadă, până ce ne înfundaram în zare.

Altă dată am văzut un câne, alipit de stâncă, cu gura deschisă, cu dinții strălucitori, incapabil să miște cel puțin o labă, cu ochii țintă pe doi vulturi cari, nu departe de el, își netezau penelile, așteptându-i moartea. Era așa de obsedat de groaza acestor bestii răbdătoare, lacome de carne sa, încât nu simți pietrele cu cari un spaliu îl împroașcă în trecut.

Altădată întâlim un om, trăsmit în cale-i de insolatie. Il duseră până la caravansera (era în Kabylla) și-l lăsară să moară pe o grămadă de pae, la umbra unui zid.

Dar niciodată, niciodată nu mi-a fost inima așa de adânc mișcată ca la vederea tristei cămile lăsată în urma noastră, în pustiu.

făcut națiunii românești, dar măsurile luate în această direcție, n'au putut ascunde atitudinea guvernului contrară intereselor românești. Pentru luarea unei astfel de dispoziții nu era în momentul de față nici un motiv imperativ. Dacă atâta vreme s'a putut administra dieceza la dorința expresă a mitropolitului, fără de arhimandrit consistorial, cu atât mai mult trebuia să se evite rezolvirea cu o urgență exagerată a acestei chestii acum, când Românii după înțelegerea ce s'a încheiat, n'au așteptat o astfel de soluție. Afară de aceasta — cum am remarcat într-o vorbire a mea ținută în Mai, anul trecut, în parlament — Românii și Rutenii au instituit delegații, cari aveau să dezbată principiile fundamentale ale unei reforme străine organizației actuale a bisericii greco-orientale din Bucovina. O reformă care să țină cont de structura națională a diecezei și de trebuințele naționale ale ambelor popoare, prin împărțirea diecezei. Astfel însă i s'a altoit, la dorința Rutenilor, organismul pur profesional al bisericii un element național străin actualei structuri a ei, ceea ce poate numai să provoace, chiar și numai în chestii pur bisericești, neînțelegeri și confușiune.

Intre ori și ce împrejurări Rutenii mai puteau aștepta, pentru că împărțirea diecezei, promisă lor din partea Românilor ar fi trebuit să le aducă în toate direcțiile o mulțumire deplină a dorințelor lor naționale. Dar numirea recentă a arhimandriților diecezani e privită ca nepotrivită timpului și în urma faptului, că în toate părțile se vorbește despre o exploatare a situației politice externe a monarhiei de către dușmanii națiunii românești, în scopul, ca în cercurile guvernamentale să se provoace o dispoziție împotriva Românilor din monarhie.

Bărbații politici ai Românilor bucovineni n'au luat încă o atitudine oficială în chestia bisericească, pentru că acest eveniment a venit pe neașteptate. Eu cred însă, că pot spune încă de pe acum că va fi pace și liniște în chestia bisericească numai, dacă tratativele pornite în chestia împărțirii diecezei vor fi duse la sfârșit cu seriozitate și în graba cea mai mare și dacă toate punctele de frecare dintre cele două națiuni vor fi înlăturate.”

Un conflict Berchtold-Tisza? Din sursă bine informată se anunță că în zilele trecute s'a ivit între ministrul de externe și primul ministru ungar serioase divergențe. Cauzele conflictului dintre contele Berchtold și contele Tisza îl dau chestii atât de ordin politic extern, cât și intern. Atâta e sigur că relațiile dintre acești doi bărbați de stat conducători au fost reduse la absolutul minim necesar. În partidul muncii se știe despre acest conflict, se neagă însă că el are vre-o influență asupra situației guvernului. În cercurile politice din Viena se afirmă însă că sfârșitul cabinetului Tisza e deja pecetluit și conflictul dintre contele Berchtold și contele Tisza va grăbi numai căderea acestuia din urmă.

Noul împrumut al României. Ni se scrie din București:

Cu privire la noul împrumut românesc, putem da următoarele amănunte:

Noul împrumut ce-l contractează d. Al. Marghiloman se ridică la 800 milioane lei. Din această sumă 500 milioane vor fi emise în Franța, pentru restul de 300 milioane se va recurge la piața românească.

Contractul de împrumut a și fost semnat de d. Marghiloman cu grupul francez, încă de Sâmbătă după amiază. Din suma de 500 milioane, 300 milioane, au fost luate fix, asupra restului de 200 milioane, România și-a rezervat dreptul de opțiune.

Tipul emisiunii e de 4 și jumătate la sută pe cursul de 87 la sută, ceea ce dă o rentabilitate de 5.17 la sută.

Consortiul financiar se compune din Banque de Paris și Société Générale, după cum se vede ambele bănci franțuzești. O singură bancă germană, Dresdner Bank a intrat în această combinație.

Din acest împrumut, se vor afecta **60 de milioane pentru construcția a două poduri peste Dunăre, unul la Turtucaia și altul la Gruița.**

Sașii împotriva unei înțelegeri maghiaro-române. Deputatul sas Emil Neugeboren se napustește în „Tageblatt” asupra „Telegrafului Român” care a spus, că Românii cu poporul maghiar au trăit totdeauna în bună înțelegere, numai cu conducătorii politici ai acestuia nu s'au putut împăca niciodată așa cum ei au înțeles politica maghiară. Ei bine, d. deputat demască toată perversitatea politicii săsești în expectorările sale agresive contra Românilor când susține, că idealul Sașilor este, ca „valoarea specifică a unora pentru statul maghiar, să fie susținută și pe mai departe.” Lângă acești unii, admite să li se lase atâta spațiu de dezvoltare cât merită după stadiul lor de cultură în care se află.” Din întreg articolul reese, că Sașii au griji nu în interesul statului, ci în interesul nemernicului lor egoism, care nu cunoaște margini.

Nu se teamă, — ceasul nostru e încă departe și se va anunța altfel decât cu prânzuri pe la episcopi...

Șefii opoziției maghiare în Macău. Ni se comunică: În lumea politică maghiară un singur eveniment deșteaptă azi interese. D. Iusth își va face Duminecă darea de seamă în fața alegătorilor dela Macău. Cu această ocazie eroiul evenimentelor din primăvara trecută va avea în suita sa pe conții Károlyi, Apponyi și Andrássy.

Se spune, că partidele din opoziție nu vor participa la ședințele camerei, nici chiar la cea dintâi ședință, care se va ține, după cum se știe, în 8 Octombrie n. Se vor mărgini a trimite la ședință câte un reprezentant, care să repete protestul partidelor opoziționiste și să conteste orice legalitate a ședințelor camerei, câtă vreme contele Tisza nu și-a luat încă catrafusele.

Nouile pretențiuni militare în fața consiliului comun de miniștri. Ni se telegrafiază din Viena: Azi, înainte de amiază s'a întrunit în palatul ministerului de externe consiliul comun de miniștri spre a discuta nouile pretențiuni militare.

Contele Ștefan Tisza și ministrul de finanțe ungar, Teleszky au sosit la Viena azi dimineață, iar ministrul de honvezi, Hazai se află deja de ieri aci, prezentându-se ieri în audiență la M. Sa monarhul.

La consiliu au luat parte: ministrul de externe contele Berchtold, ministrul comun de finanțe Bilinski, ministrul de război Krobatin, primul ministru contele Ștefan Tisza și contele Stürggh, ministrul de honvezi ungar Hazai, ministrul landwehrului austriac Georgi, ministrul de finanțe ungar Teleszky și cel austriac Zaleski, precum și șeful statului major Conrad de Hötzenorf.

În ședința de dinainte de amiază contele Berchtold a raportat despre actuala situație, iar după aceasta ministrul de război a prezentat proiectul despre nouile pretențiuni militare. După discursul lui, Krobatin, ministrul comun de finanțe a vorbit despre stările din Balcani.

Înainte de întrunirea consiliului, guvernorul băncii austro-ungare, Popovici, s'a sfătuit vre-o jumătate de oră cu contele Tisza și ministrul Teleszky asupra stării financiare și a creditului statului ungar.

Glasuri de Casandre.

Arad, 3 Octomvrie.

Revista „Deutsch Oesterreich” publică un articol scris de directorul său, Paul Samassa, despre necesitățile viitoare ale armatei austro-ungare, în care propune acordarea autonomiei naționalităților din Austro-Ungaria pentru rezolvarea dificultăților din monarhie.

„Acum un an, scrie autorul, s'a putut conștia pe România ca pe un prieten credincios într'un război cu Rusia; astăzi, însă, lucrurile nu mai stau tot astfel și pe fiecare zi situația se va agrava dacă nu se va produce o schimbare în politica maghiarilor față de naționalități.

Prin evenimentele din Balcani poporul român a devenit conștient de sine fără să fi avut un câștig teritorial prea însemnat.

Dorința posesiunii Ardealului devine în mod natural mai vie și maltratarea fraților de peste hotare devine din ce în ce mai insuportabilă pentru populația din regatul român.

Politica maghiară a reușit să facă din România transilvăneni, mai înainte atât de loiali față de monarhie, niște irredentiști.

Char cercurile oficiale din România au început să vorbească mai pe față, cu toate că regele Carol ar voi să continue politica de până acum prietenoasă triplei alianțe.

E foarte caracteristic și faptul că d. Take Ionescu, în interviul acordat ziarului „Neue Freie Presse”, vorbește despre norii iviți între Austro-Ungaria și România, nori aduși de situația Românilor din Ungaria.

Dacă se mai poate salva ceva, trebuie s'o facem cât mai repede, schimbând politica maghiară față de naționalități și atunci, prin intermediul Germaniei, s'ar putea restabili alianța cu România și recâștiga pe cei 4 milioane români din monarhie pentru ideea de stat austro-ungar.

Dacă nu vom proceda astfel, România va urma o politică independentă și în cazul unui război austro-rus.

Se poate prevedea încă de acum timpul când, în urma politicii nebune a maghiarilor față de Români, Austria va cere, în cazul unui război austro-rus, ca armata română să ocupe Ardealul”.

Bulgarii pregătesc revanșa împotriva României cu ajutorul Turciei.

Ultimele telegrame confirmă acest fapt. — Presa turcă și România. — Obiectul alianței turco-bulgare e, în primul rând, România. — România va mobiliza imediat ce va izbucni războiul.

Arad, 3 Oct.

Informațiile pe cari le-am publicat în numărul nostru de azi relative la complicațiile din Balcani și la necesitatea ca România să mobilizeze din nou pentru respectarea punctelor stabilite prin pacea dela București, care fixează un echilibru în peninsula balcanică, au căpătat azi o confirmare quasi-oficială prin ultimele telegrame primite.

Din aceste telegrame, cât și din tonul ziarelor austriace, primite ieri și azi, rezultă că Grecia este aproape în stare de război cu Turcia. Turcia e hotărâtă să nu cedeze cu nici un chip Greciei insulele Mitilene și Chios. Grecia încurajată de ultimele ei succese militare și diplomatice, deasemenea nu va ceda Turciei aceste insule.

Pe de altă parte Enver-bey, eroul Turciei moderne, militarul tuturor inițiativelor și îndrăzneților, a declarat că în cazul când Grecia nu va ceda, el va intra imediat cu trupele turcești în Salonic.

În sfârșit, ultima telegramă foarte elocventă și edificativă asupra situației din Balcani și asupra complicațiilor cari se vor desfășura cât de cu-

rând, ne anunță că s'a semnat în mod oficial alianța dintre Bulgaria și Turcia.

Cari vor fi complicațiile și evenimentele sângeroase ce vor urma imediat acestor fapte?

Presa turcă, în sinceritatea ei, nu se silește să mărturisească.

Ziarul turcesc „Terdjiman Hakikat” afirmă că Turcia e în măsură de a susține războiul cu Grecia ori cari ar fi alianțele diplomatice și militare de cari beneficiază Grecia, actualmente cu celelalte state balcanice. Acest ziar turcesc declară că Grecia și Serbia nu vor putea ține piept armatelor turcești și bulgărești, cari pot face față și României, căci România, adăogă suscitatul ziar, e singurul dușman serios al Turciei.

Din toate aceste știri pozitive, rezultă clar, că obiectul alianței dintre Bulgaria — obsedată de ideea revanșei — și Turcia, este în primul rând România.

Planul de atac.

Ziarele din România afirmă, că guvernul român a fost pus oficial în cunoștință despre existența unei alianțe ofensive între Bulgaria și Turcia contra celorlalte state din Balcani, și mai afirmă cu aceeași precizie că s'au mai adus la cunoștința guvernului român și următoarele fapte:

În localitățile Xanty și Gumulgina, revenite Bulgariei prin tratatul din București, se află concentrați 32 mii de soldați turci travestiți, cari dispun de cavalerie și de patru tunuri.

Concentrarea acestei însemnate armate lângă noua graniță a Greciei, are de scop un atac prin surprindere și reocuparea portului Cavalla.

Pe de altă parte armata bulgară care nu a fost în întregime ei demobilizată, este trimisă la granița dintre Serbia și Grecia, unde așteaptă să izbucnească răscoala generală în Macedonia pentru a lua aceasta ca pretext și a interveni.

Turcia pe de altă parte se înțelege că nu are nimic de pierdut, prin noua sa atitudine, iar partidul militar care dictează la Constantinopol, are din contră certitudinea că atât insulele cât și o parte din Tracia cu portul Dedeağaci vor reveni Turciei, conform aranjamentului cu Bulgaria care în urma reușitei acestui nou război, va stăpâni Cavalla și Salonicul.

Apărarea Serbiei și Greciei.

Grecia și Serbia însă au luat urgente măsuri de rezistență.

În Grecia armata, în afară de câteva regimente de evzoni, este încă sub drapel, iar Serbia a luat dispoziția unei noi largi mobilizări.

Pe de altă parte, în urma situației foarte grave, prin acțiunea turco-bulgară, cele 2 state aliate au intervenit la cabinetele triplei înțelegeri, solicitând o urgentă intervențiune pentru înlăturarea noii complicațiuni.

Cabinetele Franței și Rusiei au primit să intervie și prin reprezentanții lor au făcut foarte energice demersuri la Sofia și Constantinopol.

Guvernul Franței a înștiințat pe cel din Constantinopol că flota ei din Mediterana va primi ordinul de a pluti în apele mării Egelee.

Ce va face România?

Guvernul român care, cum am spus, a primit pe cale oficială aceste știri, se va ocupa cu noua stare externă în primul consiliu de miniștri ce se va ține probabil mâine, Sâmbătă.

Un cunoscut diplomat român a făcut corespondentului nostru din București următoarea declarație cu privire la atitudinea României în cazul izbucnirii noului război în Balcani:

„Din alianța turco-bulgară rezultă îndărjirea Turciei de a nu ceda Greciei și atitudinea războinică a Bulgariei, ajutată și de Austria, contra Serbiei, angajată într'un război cu Albania, pus la cale de Austria și Bulgaria. Momentul în care ne găsim e mai grav decât ne închipuim. Alianța Bulgariei cu Turcia vizează în primul rând România, „singurul dușman serios”, cum îl califică presa turcească.

Lucrurile acestea sunt bine cunoscute în cercurile noastre politice, diplomatice și militare. România, care dispune de o armată excelentă, bine înarmată, care a făcut în campania din Bulgaria experiența forțelor ei, și care, în urma acestei experiențe, își umple lacunele constatate, e hotărâtă a înlătura politica de târăgănel și tergiversări — de a cărei inutilitate și primejdie ne-am convins ultimele evenimente — și de a proceda imediat la o acțiune militară rapidă.

Ultima experiență ne-a convins că numai cu o acțiune militară hotărâtă și rapidă putem apăra prestigiul țării și menține echilibrul în Balcani.

De aceea România e hotărâtă să procedeze la o acțiune militară rapidă, la o mobilizare imediată și vertiginoasă, de îndată ce va izbucni războiul între Bulgari și Sârbi și între Turci și Greci”.

Cronica externă.

Alianță româno-sârbo-greacă. Ziarul „Neue Freie Presse” publică în loc de frunte declarațiile primului ministru sârb Pasici făcute corespondentului din Paris al celui ziar. Pasici a declarat corespondentului, între altele, următoarele:

„Dorința sinceră a Serbiei este să trăiască în relațiuni bune și corecte cu Austria, și sperăm că și dorința politicianilor Austriei este aceeași. Deși Serbia nu și-a realizat toate dorințele pe cari le-a avut în urma succesului acțiunii militare, pot spune însă că a reușit destule succese economice.

Serbia își dorește înflorirea economică în primul rând conferințelor dela Londra și București. În ce privește conflictul Serbiei cu Albania, pot afirma că el nu are o importanță deosebită. Serbia n'are planuri de cucerire, ci se mărginește la apărarea graniței sale. Cine este răspunzător pentru conflictul cu Albania? Marile puteri, guvernul din Valona, sau Essad pașa? Nu se știe.

La urmă primul-ministru Pasici spune:

Formațiunea politice viitoare din Balcani trebuie să țină cont de o alianță defensivă, care va apropia și mai mult pe Serbia de Grecia.

România, sub auspiciile căreia s'a creat noua situație din Balcani, este convinsă, că trebuie să-și întrebuițeze puterea sa militară și politică în interesul acestei alianțe.

Decl Serbia, Grecia și România vor forma de fapt o alianță de pace în Balcani. Să sperăm că această alianță de pace nu va fi constrânsă a scoate sabia din teacă în interesul păcii.

*

Expunerea situației politice a Italiei. Monitorul oficial italian publică decretul pentru dizolvarea camerei și fixând alegerile la 26 Octomvrie, balotațiile la 2 Noemvrie, iar convocarea parlamentului la 27 Noemvrie.

Expunerea de motivare care prevede decretul de dizolvare a camerei relevă că noua lege electorală cere noi alegeri generale. Citează cele mai de seamă reforme legislative și zice: Evenimentul care totdeauna va fi amintit de istorie a fost cucerirea Tripolitaniei și Cyrenaicei. Poporul și parlamentul au înțeles că supremul scop politic de a da Italiei locul ce-i este indispensabil și care îi revine în Mediterana necesitează o expansiune pentru o țară ca a noastră a cărei populațiune este în creștere; deasemenea cele mai glorioase tradițiuni ale istoriei noastre făceau din această întreprindere o necesitate neapărată. Italia nu ar putea vedea această regiune ocupată de alte popoare. Expedițiunea din Libia nu a oprit de loc propășirea țării. Întreprinderea trebuie împinsă mai înainte până ce autoritatea Italiei să se exercite în mod efectiv asupra întregii colonii. În acest scop guvernul are intențiunea de a adopta pe cât e posibil mijloace pacifice; totuși nu va săvâși, când va fi trebuiță de a întrebuița forța, precum mai ales a trebuit să facă în Cyrenaica.

Expunerea relevă că politica internă urmează în Italia de mulți ani o direcțiune larg liberală, care caracterizează chestiunile de cari va trebui să se ocupe noua legislatură.

În raporturile internaționale situațiunea Italiei este în adevăr excelentă. Reînnoirea triplei alianțe efectuată după sfârșitul războiului italo-turc, asigură Europei o nouă perioadă a acestui echilibru de forte, cari de mulți ani este cea mai sigură garanție a păcii între marile puteri și, deoarece de aci înainte a pătruns convingerea în întreaga lume, că această alianță are de scop păstrarea păcii, ea nu a împiedecat și nu va împiedeca pe Italia de a menține raporturi cordiale cu celelalte puteri, dintre cari unele au dat Italiei, în cursul războiului libic, cele mai sincere probe de amicitie.

Acțiunea Italiei în decursul războiului balcanic, în plin acord cu celelalte puteri, a fost în mod sta-

gațiilor comitatense. Prin astfel de lămuriri și discuții s'ar da un prețios material muncii reale, ce ni se impune în congregații și în comune.

O fundațiune a P. S. Sale episcopului Hessu. Cei în „Unirea”: Din Gherla primim știrea, că P. S. S. Episcop Vasile, cu prilejul jubileului de 25 ani al preoției a făcut o fundațiune de 32 mii coroane pentru scopuri naționale românești.

Dela Academia Română. Azi, Vineri, 20 Sept. v. la ora 2 d. a. Academia Română a ținut ședință publică în care d. V. Pârvan a făcut o comunicare despre: „Castrul dela Polana și drumul roman prin Moldova de jos.”

În jurul numelui noului ministru al României la Roma. Ziarul „Stampa” din Turin publică știrea despre numirea dlui Ghica ca ministru al României la Roma și adaugă:

— *Cu o sinceră satisfacție înregistrăm această știre. Acest diplomat tânăr și de valoare, s'a făcut cunoscut mai ales înainte de izbucnirea conflictului româno-bulgar, ca reprezentant al politicii bine chibzuite a dlui Take Ionescu la curtea regelui Ferdinand. El a lucrat cu mult zel pentru o înțelegere româno-bulgară, înțelegere care dacă s'ar fi realizat, Bulgaria ar fi scăpat de dezastrul ulterior.*

Când Bulgaria împreună cu Serbia au asediat Adrianopolul, România a oferit Bulgariei prin d. Ghica 50.000 oameni și un împrumut cu condiția ca să obțină în schimb satisfacerea pretențiilor sale teritoriale.

Regele Ferdinand și guvernul său au respins această ofertă.

D. Ghica aparține uneia din cele mai nobile familii românești și e un aderent convins al apropierei româno-italiene așa că suntem siguri că va reuși să strângă și mai mult relațiile dintre cele două țări surori.

Automobilul lui Vlaicu se vinde. A fost cumpărat nou, de nefericitul nostru aviator acum un an. E marca Laurin Clement.

Ofertele dela 3000 de lei în sus, se vor adresa până Duminecă bătrânului Dumitru Vlaicu, la hotel Enescu București.

Documente bulgare asupra României. Cei în „Adevărul”: Înregistrând s'vonul senzațional despre o convenție militară austro-bulgară îndreptată împotriva României și afirmând că există o hartă a statului major bulgar care încorporează toată Dobrogea Bulgariei și Moldova Austriei, am arătat că în ce privește această hartă, existența ei nu poate fi pusă nici un moment la îndoială. Eram pe deplin justificați să facem această categorică afirmare, deoarece harta în chestiune a fost sub ochii noștri. E firesc, deci, ca să ne lase cu totul reci sbuciumul acelor cari vor nu numai să desminte existența unei convenții militare între Austria și Bulgaria — lucru destul de ușor căci existența unor asemenea documente nu e ușor controlabilă — ci să prefacă în legendă și un fapt absolut veridic, care e cea mai nestrămutată realitate dintre toate realitățile.

Sistemul desmintirilor — cum s'a încercat prin „Pester Lloyd” — e totdeauna comod, dar de astădată, în chestia hărții de care vorbim, el devine de o absurditate abia imaginabilă. Căci această hartă nu e păstrată în cine știe ce arhive înclinate cu o sută de lacate; ea nu e numai în foi volante păstrate de ofițerii statului major bulgar; ea e pusă la îndemâna tuturor militarilor bulgari, soldați, grade inferioare și ofițeri, pentru ca toți să știe că Dobrogea e a Bulgariei și Moldova a Austriei.

E o hartă recentă. Figurează și într-o carte tipărită în 1912 și intitulată „Tovarășul soldatului”, care e cartea de teorie a militarului bulgar. Dobrogea acolo, dispăre sub o mare pată roșie, care este culoarea convențională a teritoriilor bulgare libere și subjugate însemnate pe hartă. Moldova nu există; ea se pierde în culoarea convențională a Austro-Ungariei. Din toată tara românească nu rămâne decât Muntenia și Oltenia; atât ne lasă harta statului major bulgar: un burduf disgrățios, ciuntit par'că cu toporul.

Prin urmare, harta există, ba încă a fost popularizată. Cum e tipărită numai de un an, se poate pune întrebarea de ce toamai dela această dată statul major bulgar a socotit că trebuie să treacă Moldova sub dominațiunea Austriei, căci Dobrogea a avut-o întotdeauna pe hărțile sale ca posesiune bulgară. Nu aduce această o întărire s'vonului care pretinde că există o convenție militară austro-bulgară?

Dar nu ne oprim la această bănuială. Singurul fapt de reținut este că existența unei hărți a statului major

bulgar, care dă Bulgariei Dobrogea și Austriei Moldova, nu poate fi sub nici un cuvânt pusă la îndoială.

Existența cărții „Tovarășul soldatului”, care conține și harta în chestiune, trebuie să atragă atenția statului nostru major și a tuturor Românilor din regat asupra educației sistematice de cucerire care se face tineretului bulgar și asupra mijloacelor de cari se servesc Bulgariei în scopul ce urmăresc.

Nu numai că Dobrogea a figurat întotdeauna în hărțile bulgărești ca o provincie bulgară și aceasta până și în școalele bulgărești din Macedonia (și ar fi interesant să se afle dacă nu va fi la fel și de acum înainte), dar încă tot ce privește puterea armată a României e cunoscută Bulgariei mai bine chiar decât o cunosc mulți ofițeri români.

În această privință, putem cita o nouă carte a statului major bulgar, care poartă titlul: „Puterile armate ale României până la 1 Ianuarie 1910” și adaosul: „Ediția statului major al armatei”. Ea poartă și un frontispiciu, care arată toată importanța ce-i dau Bulgariei: „Confidențial”.

E o lucrare absolut completă asupra forțelor noastre militare sub toate raporturile. Intreaga noastră organizație militară în timp de pace și cele mai mici amănunte, dela recrutare până la mobilizare, dela instrucția soldatului până la rechiziții. Se dă o amănunțită descriere a forțurilor noastre din toate punctele din țară și a artileriei respective. E examinată organizarea tactică și dislocarea armatei noastre. Armamentul nostru n'are nici o taină pentru Bulgari. Planul de război al statului major român, pe anul 1910, perioada pe care o descrie cartea, e precizat în mod complet.

Volumul mai conține și șase hărți: una despre dislocarea armatei române; a doua, despre numărul total al armatei noastre în timp de pace; a treia, același număr în timp de război; a cincea, cu planul fortificațiilor Bucureștilor; a șasea, cu planul militar al armatei române pe 1909—1910. El conține și critici bulgare asupra rechizițiilor noastre cari, spune cartea, nu vor putea satisface nevoile de cai ale armatei române și asupra mobilizării noastre, al cărei sistem îl găsește defectuos. Critica mai spune că aprovizionarea armatei române e slab prevăzută.

Așa dar, Bulgarii sunt în curent cu apărarea noastră militară în cele mai mici amănunte. E posibil ca aceasta să n'aibă decât o însemnătate relativă, dar cece apare în evidență este faptul că Bulgarii au urmărit întotdeauna de aproape toate mișcărilor noastre, că în fundul cugetării lor a fost întotdeauna o dușmănie concentrată împotriva noastră, că în 1912, când au tipărit harta prin care nu numai că ni se lua Dobrogea, dar se trecea și Moldova Austriei, ei aveau un plan bine hotărât împotriva noastră, pe care numai împrejurările i-au împiedecat să-l realizeze.

Astfel se adevărește măcar că nu ne putem bizui nici o clipă pe prietenia bulgară... Bulgaria e inundată de o literatură dușmănoasă nouă, căreia nu-i putem pune altă stavilă decât întărind bine granița noastră strategică, pe care se vede încă odată cât de bine am făcut că ne-am asigurat-o”.

„Hotul de păgubaș”... Libertății i se scrie din Brad: Joia trecută fiind la noi în Brad, târg de țară, am văzut o întâmplare, care m'a scărbît până în fundul sufletului...

Femeia lui Dud Nicolae din loc, a cumpărat o pereche de păpuși dela niște Jidani, ce venise cu șatra la târg. Le-a dat pe ei șapte coroane. După ce-i plăti, femeia plecă cu ei, să-și mai cumpere și niște turte, dela o altă șatră din apropiere. Dar Jidanul să ia după femeie, îi zmulge papucii din mână, că nu i-a plătit și vrea „să-i fure!” Femeia că nu, că i-a plătit, ba îi arată cu măturice că i-a dat 7 cor. pentru ei.

În vremea asta se strânge lume multă pe lângă cei doi și văzând jandarmii lumea strânsă, vin și ei. Li iau la întrebări. Jidanii spun unguerește, femeia românește. Ca în tot locul, mai mare încredere are Jidanul ca Românce. Neștiind nici jandarmul că pe partea cui e dreptatea, întrebă pe femeie că câți bani a avut? Femeia zăpăcită și de rușinea târgului, de frică, nu știe ce să spună apriat. Așa a rămas că ea e vinovată. Dar iacă vine un fecior, Mihet, și spune la jandarmi, că doar el a văzut când femeia a dat banii la Jidan. Jandarmii însă îl resping, iar haiducul Paly îl ia de după cap și pleacă cu el la arște!

Il urmează și jandarmii cu femeia...

„Să te ferească Dumnezeu de rușinea târgului”... — zicea moașa mea, „că sila și năpasta pot să ajungă și pe omul curat ca lumina soarelui”. Și eu văzând astea, mi-adusei aminte de vorba ei, Dumnezeu s'o ierte!...

După ce veniră jandarmii înapoi, merge la ei un măestru cismar și le spune, că aci a fost de bună seamă o greșală, că și el a văzut cu ochii până ce femeia a plătit papucii!...

Jandarmii atunci sloboziră femeia și pe fecior. Veniră cu ea la Jidani, cari acum îi dederă papucii fără nici o vorbă, ci răsând șireți de pățania Româncei noastre, făcută de rușine în un târg întreg, deși nevinovată.

De multe ori mă întreb singur, că oare ce zbici, ce batere de Dumnezeu, poate fi pe poporul nostru, de se feretse de șatra și bolta Românilor, cumpărând dela Jidani, cari în așa chip fără suflet, își bat joc de el, de banii și de cinstea lui, dându-i odată marfă proastă pe bani scumpi, și apoi mai și înșelându-l dacă numai poate?! Când își va deschide poporul nostru ochii, ca să se păzească de astfel de oameni și să-și sprijinească numai pe ai săi, cari nu-s în stare a face astfel de ciufală din ei?! Că de cumperi dela un Român și de prinde și el un pic de putere, ori cum ar fi el, tot avem folos de el, căci ni se întărește neamul, el ne ajută școala și biserica, ori face o fundațiune, de unde să ajutură neamul nostru, — dar de îmbogățesti pe orice străin, apoi iacă ce mulțam ai dela el! — **Tăcutul.**

Unde e patriarhul Bogdanovici? Ziarele sârbești se tot ocupă încă cu dispariția tragică a patriarhului Bogdanovici. Astfel ziarul „Pravda” scrie, că patriarhul a fugit în America în societatea unei femei frumoase și că trăiește acolo lume albă.

Culesul viilor în Măderat. Antistia promontorială din Măderat aduce la cunoștință celor interesați că culesul viilor se încep în 13 Octombrie, dar se poate culege deja și în 9 Octombrie.

Deschiderea liniei telefonice Viena-București. Ni se anunță din Viena: Alaltăeri, Joi seara a fost deschisă noua linie telefonică București—Viena. Taxa pentru o conversație de 3 minute pe această linie, e 6 coroane 50 fileri, iar pentru conversații urgente întreit.

Vapor de război rus scufundat. Ziarele rușești din Petersburg spun că vasul de război „General Bobrykow” s'a scufundat lângă Wilmstrand.

Pe bordul vasului erau generalul Kielevici, șeful statului major; generalul districtului Petersburg; șeful comandamentului de tiraliori finezi; generalul Nobeck. Acesta s'a aruncat în mare înainte ca să sosească barca de salvare și a ajuns la țarm înotând. Vasul de salvare a scăpat pe ceilalți pasageri.

Holera își culege încă fără cruțare victimele din diferitele părți ale țării. Zilnic sunt anunțate cazuri noi secției sanitare din ministerul de interne. Azi au fost anunțate oficial următoarele cazuri noi de holera: Apatin (Bács-Bodrog) 3, Obecse 1, Homokos (Timișoara) 3, Socolar (Caras-Severin) 4, Adony (Fehér) 1.

O telegramă din Neoplanta anunță că Sămbătă s'au îmbolnăvit acolo arătând simptome de holera un muncitor și mama lui. Ei au fost imediat transportați în spital și izolați. Căpitanul poliției orașului a dat ordin strict ca poame și alți articli de trai pot fi aduși în oraș numai dovedind cu atestat din partea autorităților, că sunt din locuri scutite până acum de holera.

Logodnă. Dșoara Ana Drăgan învățătoare și d. Tudor Murgu învățator în Slatina, logodiți. Cu această ocaziune au trimes administrației ziarului nostru 5 cor. pentru fondul ziaristilor și 5 cor. pentru monumentul lui Vlaicu. Felicitări!

Un vals compus de prințul Muntenegrului. Prințul Mirko al Muntenegrului e un compozitor de mare talent. Un vals al său: Flori de primăvară — cu un ritm puțin sălbatec — e deseori cântat de muzicele militare în Germania și Italia. De curând acest vals a fost cântat și în

Franța. La Monte-Carlo, pe frumoasele terase în vecinătatea mării, s'a cântat acum câteva seri frumosul vals princiar. Lumea recunoscând superioritatea artistică a valsului, a făcut mari ovații printului compositor care era de față.

Guvernul sârbesc a oferit drept amintire dlui colonel Gratzoschi, care a fost atașat pe lângă statul major sârb ca reprezentant al statului major român o pușcă cu echipamentul ei complet, din acelea care au fost luate dela Bulgari în lupta dela Krivola.

Pușca este nouă.

Circulația monedelor bulgare. Ministerul finanțelor României a adus în chip oficial la cunoștința autorităților publice din regiunea anexată ce anume monede bulgare de argint pot avea curs liber până la 1 Dec. viitor. Aceste monede vor fi primite fără nici o diferență de curs, la toate casele publice ale regiunii.

Ministerul de finanțe va întrebuița argintul acestor monezi fie pentru a face altele noi, fie — ce e mai probabil — la plata bonurilor de rechiziție emise n Bulgaria în timpul campaniei.

Noi construcții marine în Rusia. Ministerul de comerț a sezișat duma cu proiectul unei subvențiuni de 800,000 ruble pentru societatea rusă de navigațiune pe Dunăre și construire de vapoare noi. Ministerul de comerț cere un credit de 1.780.000 pentru lărgirea cheului portului Nicolaei și de 2.800.000 pentru construcțiunea portului la Eupatoria.

x PRIMA ȘI CEA MAI SIGURĂ SURSĂ DE CUMPĂRARE plane, armonii și pianine din ținutul Transilvaniei este firma **HELDENBERG** din Sibiu Str. Cisnădiei nr 9 care dela înființarea ei prin serviciu prompt, conștiincios și iefin a câștigat deplina mulțumire acelor mai aleși clienți. Renumitele fabricații ale depositului munitel firme, precum și execuția lor excelentă ne face să recomandăm și noi on. public firma **HELDENBERG**, deoarece un plan bun, care este cel mai frumos decor și obiect de valoare a unui salon numai dela o firmă de specialitate se poate câștiga.

x Dni advocați, comercianți și băncile înainte de a-și procura mașini de scris sau mobile pentru birouri, să ceară prospecte dela **prăvălia Matinszki Pál és Tsa** din Timișoara pentru aranjarea birourilor, unde se vând cele mai excelente mașini de scris și cele mai moderne mobile pentru birouri pe lângă condițiuni favorabile de plătire. La dorință un impiegat al firmei merge la fata locului aducând cu sine o mașină de scris de probă.

x Imi țin de plăcută datorie a aduce la cunoștința on. interesați că d. pictor artistic de biserici Bela Mihalyi, din Ungvár, a executat pentru frumoasa și bogat împodobita biserică gr.-cat. din Nevicke icoana s. Maria pe altar, 4 icoane admirabile fresco, o plaserință artistică, foarte frumoasă, pe fond de mătăasă, decorată cu aur bogat. Il recomand tutupror ca pe un om de încredere și artist pictor talentat. Nevicke, 27 April 1913. **Augustin Hegedüs, paroh-protopop.**

x În atențiunea senatelor școlare. Firma budapestană a urmașilor lui Leopold Feivel, care și-a câștigat mari merite în țara noastră pe tărâmul aranjamentelor pentru școli, intrucât această firmă a inițiat și dezvoltat acest ram de industrie, a lansat cel mai nou pret-curent. Pret-curentul e o icoană vie a aranjamentului tehnic al școlilor. Chiar și din acest punct de vedere cunoașterea lui e de interes. Dacă cereți printr'o cartă poștală, firma Vă trimite acest catalog gratis și franco. Adresa: Budapest, X., Kőbánya, Kolozsvári utca 13. Băncile de școală executate la noi, în urma **avantajilor lor multilaterale**, au fost recomandate pentru folosința în școlile din patrie de către **ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică** prin ord. Nr. 35,600 din 1881 și Nr. 18,677 din 1898. **Cele mai multe școli de stat le și întrebuițează dela cu succes.**

x Dama își găsește bucuria când uitându-se în oglindă își vede fața frumoasă și părul admirabil și mâinile albe ca zăpada. Această bucurie o găsește însă numai acelea cari întrebuițează numai alifia „Viora”, „Noarin”, „Apa de aur” împreună cu „Regulator”-ul, toate aceste preparate a lui Ivacovici. Dama care până acum n'au întrebuițat aceste preparate să grăbească a le comanda, deoarece după o singură întrebuițare se vor hotărî să nu mai întrebuițeze alte vopsele de păr și alte cosmetice pentru față și pentru mâni decât specialitățile pregătite în **farmacia „St.**

Ioan” a lui M. Ivacovici din Chichinda-mare, (Nagy-kikinda).

x Iosif Jkoll, magazin de sticlărie, porcelan, decorații de lucrări din argint de China și lampe în Sibiu. **Sticlă, Porcelan, Jkoll**, trei cuvinte caracterizează cât de populare legăturii acestei firme. Și cu drept căci acest magazin e adevărat spectacol și principiul proprietarului e ca să aibă frecvențe mare pe lângă câștig puțin și cu acest principiu și-a câștigat un frumos cerc de cumpărători permanent. Publicul din provincie își dă adevărate întâlniri aci, și nici nu e de mirat văzând bogatul asortiment al magazinului. Pe lângă asta agiul proprietar servește fiecărui lucrările cele mai bune și afară de orice concurență. O specialitate a magazinului e asortimentul complet bucătărilor și sufragerii în formele moderne cele mai noi, cu decorații basrelief, serviciu de ceai, cafea și ruoacea, serviciu de sprilat complete, sticlării, pentru masă cu podoabe admirabile în cristal, sticle pentru dulceață, ticlefuri, bere etc. Firma are un depozit fără păreche de lampe și de candelabre pentru saloane și sufragerii precum și orice lampe electrice cunoscute. Pentru lucrări de sticlă la edificații firma poate lua orice concurență.

POSTA REDACTIEI.

Atig. Rânduri scrise fără pricepere, confuse. Nu putem desluși nici scopul ce urmărești. A trecut la coș.

Posta Administrației.

Teofil Moldovan, Szamosjenő. Incă 4 cor. aveți de plătit pe 1913.
Dr. O. P. Verșeț. Adresa cerută e: C. R. Bernhaut, Paris, Rue Saussier Leroy 9.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Bătăturile,

la 977

scortoșenia pielii, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., francată

1 coroană 40 fil., 3 sticle

franco 3 cor. De vânzare

la farmacia **TÖRÖK**, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: **Dr. E. FLESCH**, farmacie la „CORDANĂ” în Győr.

No. 989/1913 P. Z. (Reprod. nu se onorează.)

PUBLICARE DE LICITAȚIUNE.

Pentru exarendarea din nou a moșiei comasate într'un complex a fondului „Carol Baron Brukenthal”, care stă sub administrarea presbiterului ev. lut. din Sibiu (Nagyszeben) și care se află pe teritoriul comunelor Bethlenszentmiklós și Alsókápolna în comitatul Târnavei mici (Kisküküllő m.) în o depărtare de 2 km. dela halta de tren și în o extindere de 1900 jugere catastrale, — împreună cu o mare curte, o moară cu patru petrii și regalul de târg de an — se publică licitație verbală cu observarea ofertelor intrate, cu prețul de strigare în mărimea arândeii anuale de până acum, 22000 Cor.

Licitația verbală se începe în **15 Noemvrie 1913 a. m. la 10 ore în Sibiu piața Huet Nr. 1 în sala de sedințe a presbiterului ev. lut. și până în ziua aceasta a. m. 9 ore** se pot înainta la subscrisul presbiter și oferte timbrate conform legii, sigilate și însoțite de un vadiu de 2200 Cor.

Vadiul se poate pune în ban gata, în libele de depunerii, în scrisuri fonciare a vreunui institut de credit din Sibiu sau în hârtii de valoare recunoscute de stat la cautiuni, cari se primesc până la 2/3 a valorii de curs.

Presbiterul își rezervă dreptul nu numai a alege fără considerare la ofertul cel mai bun din ofertele înaintate, ci și dreptul de a nu primi nici unul din ofertele date.

Periodel de arândă începe la 1 Noemvrie 1914 și se termină cu 31 Octombrie 1926.

Capital necesar 200000 Cor.

Condițiile mai de aproape se pot afla în birourile direcțiunii bunurilor (Piața Huet Nr. 1.) Sibiu (Nagyszeben) la 25 Septemvrie 1913.

Pe 1442—5

Presbiterul ev. lut.

Un domn sau O damă

care vorbește limba germână și română, cu ceva capital, poate să-și asigure o **existență distinsă**, bună și independentă, preluând (sau asociându-se) un institut de limbi pentru adulți, cu un nume foarte bun în cele mai distinsse cercuri ale societății.

Ofertele sunt a se trimite pe adresa **M. E. V. București, Poste-Restante.** (Va 1435—2)

Farmacia Silvestru, Bârlad, România caută

un elev

a se adresa direct.

(Si 1432—5)

Atențiune!

50,000 perechi de ghete! 4 perechi de ghete numai cu 9 cor.

Mai multe fabrici mari ajungând în stare de insolvență m'au însărcinat a vinde un număr mai mare de ghete pe un preț cu mult mai scăzut decât costul de producțiune. Vând prin urmare oricui 2 perechi de ghete cu șireturi pentru domni și 2 perechi pentru dame, din pele de coloare castanie sau neagră, cu galoși, cu talpă de pele bătută bine cu cuițe, cel mai nou și mai elegant fason, mărime după număr.

Aceste 4 perechi costă numai 9 cor. Le trimiț cu ramburs. Schimbul e permis, sau banii se returnează.

S. Urbach's, Schuh — Export
Krakau, Oesterreich Nr. 78.

U 1822

Restaurantul „Gambrinus”,

este renovat radical și aranjat cu confort modern; bucătărie excelentă, vinuri curate excelente, prețuri moderate. — Săli speciale.

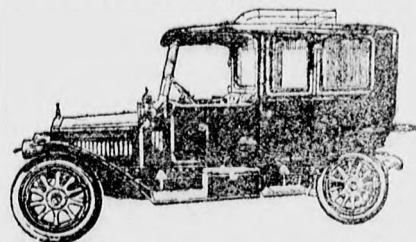
Sa 1891

Cu stimă: **SZALAY IMRE**, ospătar.

Reparaturi de motoare și automobile în orice mărime execută în atelierle mecanice de mașini

W. BENKER

SIBIU, Lederer-gasse nrul 30.

Specialitate: Aparate electromagnetice de aprins. — Roți dințate, tăiate.

Be 1276

Ghete veritabile americane și franceze cu rama cusută 12 cor. 50 fileri.

Cea mai fină marfă ce e de închipuit.**ÎȚIDAUDTALE PENTRU****20 COROANE!**dacă târguiești la mine o pereche de
:: ghete femeiești sau bărbătești ::**PENTRU 14 COR. 50 FIL.**deoarece pentru ghetele acestea în alt
loc plătești cu 20 coroane mai mult.
— Am preluat magazinul lui **ADLER
ADOLF**, care este unul dintre cele mai
renumite în Budapesta. Cele mai fine
ghete cu marca engleză, franceză și
americană vând până ține depozitul**de la 4 cor. până la 14 cor. 50 fileri.****Tip-Top**ghete pentru copii, cu rama cusută
de la 5 cor. până la 8 cor. Ghete
veritabile americane, jumătăți
pentru femei 12 cor. 50 fileri.

Niște prețuri excelente! :: Ceva minunat!

Magazinul de ghete: **Weisz Mór**

în străzile Forray și Rákoczi în colț.

Dela 4 cor. până la 14 cor. 50 fil.

We 1443

Prețuri de tot lefiniei!

IN ATENȚIUNEA DOAMNELOR!Pielea frumoasă a feței e condiția principală a frumuseții. Fiecare damă nutrește această dorință ferbinte, dar, regret, luându-se ele după reclamele alarmante, rămâne numai cu dorința. — Cea mai bună dovadă despre bunătatea unui articol este faptul că este el de răsunat. — Bunătatea neîntrecută a **preparatelor dr.-lui Sihulsky** o dovedește, afară de numeroasele scrisori de recunoștință, faptul că anual expediem în toate părțile țării și în Europa, dar și în Asia și America avem numeroși mușterii, cari comandă deodată sute de pachete, pentru a să facă economie cu cheltuielile de expediare.Preparatul renumitului dr. Sihulsky **nu conține materii vătămătoare**; întrebuințarea acestui aparat îndepărtează**pistruele, petele, sgrăbunțele, lucirea feței și roșăța feței.**Preparatele dr.-lui Sihulsky, și anume: *alifă pentru față, cremă de mătase, săpun, pudră de mătase, apă pentru față*, sunt pentru întrebuințare de noapte și zi.!!! Feriți-vă de imitații. Preparatele adevărate sunt numai cele pro-
văzute, pe tegle și pe împachetarea externă, cu fotografia și iscălitura
dr.-lui Sihulsky !!!

Alifă pentru față de dr. Sihulsky	... cor.	1.40 fl.
Săpun " " " "	... "	—70 "
Apă " " " "	... "	1.40 "
Cremă de mătase " " "	... "	1.20 "
Pudră " " " " (în orice culoare)	... "	1.20 "

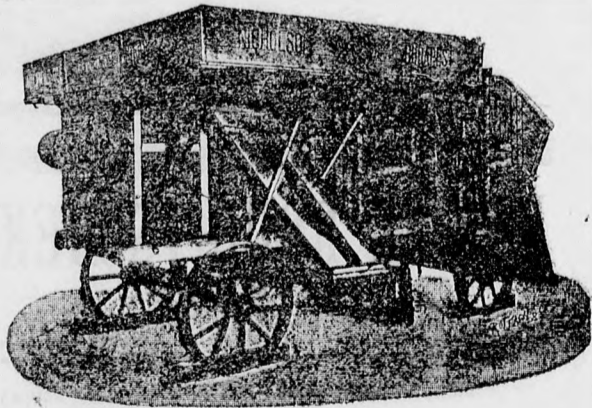
Cosmeticul lui Puky pentru mâni, deși e preparat nou, se bucură de mare trecere, și ca atare este unicul preparat, care chiar și mânilor celor mai neglijate le dă culoare albă ca zăpada și redă pielei o finețe ca de catifea. Modul de întrebuințare se dă la fiecare sticlă. **Prețul 70 fl.**Pentru îngrijirea **spiritul pentru păr „Capillar”**, care împiedică căderea părului oferim cea mai bună, cea care redă părului și ca un adevărat nutreant al rădăcinii părului, împiedică chelia. — Modul de întrebuințare se dă la fiecare sticlă! **Prețul 1 cor. 20 fl.****„Regenerator pentru păr”** redă părului căruia i-a fost rădăcinii culoarea originală **Prețul 2 cor.****Comenzile peste 10 cor. se expediază franco.**

Preparatele mai sunt de vânzare la:

Farmacia MEZEI și ALEXANDER în Kassa.Scrieți adresa corectă. — Comenzile se expediază imediat.
Me 1236 Discreția e asigurată.**AGENTURA CERC. A FABRICEI DE MAȘINI „NICHOLSON” SOC. PE ACȚII.**

Liferăm cu prețurile cele mai convenabile și pe lângă plătiri favorabile în rate. Garnituri complete de îmblățit cu aburi și vehicule, garnituri de îmblățit cu benzină și olei brut, benzină, motoare cu olei brut absorbitoare de gaz și sistem Diesel, aranjamente pentru mori, prese pentru ulei, mănate cu apă, mașini americane de secerat, strângătoare de fân. Triere, ciururi, pluguri, mașini de sămănat și toffelul de mașini economice. Mașini pentru măsurari și rotari pentru lucrarea lemnului. Curele excelente pentru mașini, ulei pentru mașini și unsoare pentru mașini, etc. ::

Bu 1190

Prețurent gratis și franco.
Telefon interurban nr. 604.
Depozit special de stropitoare
„Vermorel” originale franceze.

La dorință pentru explicații și în scopul legării afacerilor unul dintre conducătorii firmei mergem la fața locului în persoană pe cheltuiala noastră.

FRAȚII BURZA, ARAD BOROS BENI-TER
nr. 1. (casa proprie).**AGENTURA CERC. A FABRICEI DE MAȘINI „NICHOLSON” SOC. PE ACȚII.**

FABRICĂ TRANSILVANIA DE BRÂNZETURI DE OAIE CU PUTERE ELECTRICĂ.

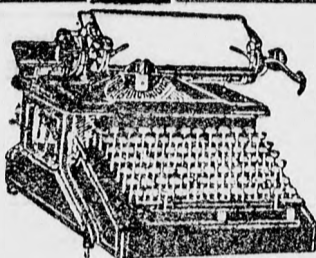
Carl Albrecht

Siibiu, str. Burgergasse nr. 13-15

Oferă cele mai renumite soiuri de brânză. Brânză secuiască, recunoscută de cea mai fină specialitate în lunile Martie — Septemvrie. Brânză de prima calitate, unsuroasă și dulce, în lunile Septemvrie — Februarie. Brânză de oaie Scunda, mai puțin unsuroasă. Cea mai bună calitate de brânză de munte în burduf. Producțiune zilnică, — proaspete, expedate cu ramburs.

Liste de prețuri și proba se trimet la cerere gratuit și franco.

A 1279

INȘTIINȚARE.

Aducem la cunoștința on. public, că despărțământul nostru de covoare l-am predat domnului

JONÁS BERTALAN,

care-l va conduce și pe mai departe în localitățile noastre.

Iar, întreprinderea noastră de aranjamente moderne pentru birouri am amplificat-o. Acest nou despărțământ al nostru dela 1 MAIU n. se află

În nouile noastre localități

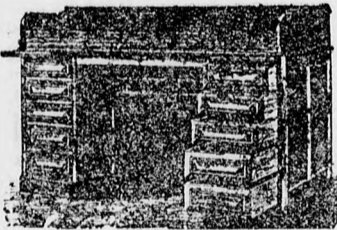
din palatul MERBL (lângă prăvălia-Linoleum).

Ca reprezentanți principali în sudul Ungariei ai renumitei mașini de scris »SMITH PREMIER« și »JERRY« și ai mobilelor americane pentru birouri, ținem în localitățile noastre

expoziție permanentă de mobile p. birouri și mașini de scris.

Cercetarea acestei expoziții nu obligă să cumpărați.

Considerând că atelierul nostru de reparări l-am mărit și l-am aranjat modern precum și în urma excelențelor conducători, suntem în măsură a satisface celor mai delicate pretențiuni în mod prompt și conștințios. Rechizitele noastre americane sunt din calitate excelente, și se vând cu prețuri

originale de fabrică. Primim și mai departe îngrijirea mașinilor de scris și reparări și orice comandă o executăm în modul cel mai culomt și prompt. — Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin suntem cu stimă :

Maitinszky Pál és Társa, Temesvár.

prima întreprindere de aranjamente moderne pentru birouri și stabiliment de mașini de scris »SMITH« din Ungaria-de-sud. Ma 129

Specialități: repararea mașinilor electrice,

în orice mărime și de orice fabricație, fabricație de colectoare, împletirea de armatură, trans-covolutare. Fa 1290

Motoare electrice. Dinamos.

Coresp. în limbile: română, franceză, germană și maghiară.

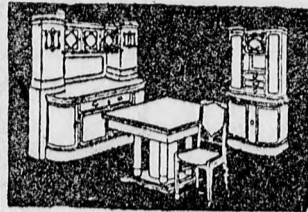
Frank és Berger, Budapest, VIII., Bezerédli-utca 5/6.

Hinger József

tâmplar pentru edificii și mobile

Alba-Iulia, (Gyulafehérvár) str. Séchenyi nr. 10.

==== (Casa proprie). ====

Pregătește orice lucrări din acest ram atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școale, biserici, locuințe, birouri etc., din material bun și uscat după model sau din combinație proprie. — Prețuri convenabile, serviciu coulant se garant. (Hi 1280)

Mihályi Béla

pictor pentru biserici

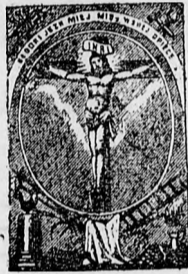
UNGVÁR, Dombalja-utca 7 sz.

Ca autor expert al picturii bisericesti greco-orientale și gr. catolice îndrănesc a ruga sprijinul on. dni preoți gr. orientali și gr. catolici.

EXECUT:

pictarea modernă a internelor bisericilor, în stil simplu și decorat, tablouri pentru cerimi și pereți, executate excelent. — Totfelul de picturi bisericesti, și anume:

icoane pentru iconostase, altare, jertfelnice, cruci și pentru prapori, executate pe mătase și pânză, plascente și crucifixe pictate în mod artistic.

Anticepez de pe acum mulțumitele mele pentru binevoitorul sprijin al on. dni preoți.

Mi 1237

Crucifixe

pentru drumuri și câmpii, din material bun, tinichea zincuită, pictate cu uleiuri durabile și cu inscripție și cuie

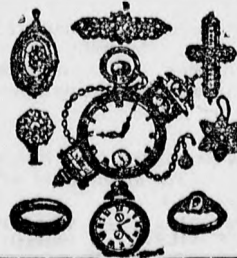
Înălțimea	100 cm.	136 cm.	160 cm.	180 cm.
depărțarea între brațe	85 cm.	120 cm.	130 cm.	140 cm.
Prețul	30 cor.	40 cor.	60 cor.	70 cor.

Am o mulțime de scrisori de recunoștință. — Planuri gratis. — Mergerea la fața locului o fac pe cheltuiala proprie. —

Dacă vorești să aibi un clasornic inexceptionabil sau dacă vorești să-ți fie clasornicul reparat cu specialitate te adresează clasornicarului

WILHELM ZEY

în SIBIU, Piața-mică numărul 16.,

unde se capătă cu prețuri convenabile, pe lângă garanță totfelul de oroloage pentru buzunar, — pentru părete, și — sunătoare.

Fiți atenți la firmă!

Ze 1278

Oroloage de turn

pentru palate, aces comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjază mai favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly
dela prima aranjare cu vapor a fabricii
de oroloage din

Budaposta, VII., Tökölly-ut n-rul 52.
(Casa proprie).

Cataloge și specificații de prețuri trimit gratis
Nu 102-25 și franco.

Expoziție permanentă a bazarului german

IOSEF JIKELI

SIBIU, str. Cisnădiei (Heltauergasse) 47. -- Telefon 190.

Consemnarea mărfurilor expuse:

Sticlă, porțelan, obiecte de bucatărie. — Instalație completă de bucatărie în diferite prețuri. — Cadouri de argint, nichel și aramă. — Obiecte decorative. — Ciasornice, articole de toaletă, de voiaj, pentru turiști și manevre (aluminu). Obiecte de oțel englezesc și Solinger, tacâmuri. — Scule bisericesti catalog gratis. — Cadre pentru tablouri și finitoare de fotografii. — Lămpi pentru electricitate. Garnituri de spălat, mese de spălat, băi, carnișe, mobile de fier. — Amintiri din Sibiu. — Noutăți sosesc neconținut. — Prețuri ieftine.

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg

din SIBIU str. Heltauer 9

este cele dintâi și unicul magazin de pianuri și harmoniuri al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt specialiști în construirea pianurilor și au și diplomă de conservator. Oferă on public :

pianine, pianuri și harmoniuri,

instrumente alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță.

ATENȚIUNE!

ATENȚIUNE!

Nici un român să nu-și cumpere mobile până ce nu vizitează
PRIMA FABRICĂ ROMÂNEASCĂ DE MOBILE

EMIL PETRUȚIU

în SIBIU (Magyszeben) str. Sării (Salzgasse) 37. :: Telefon: 47.

care execută totfelul de mobile moderne în toate stilurile, — ca garnituri pentru dormitoare, prânzitoare și saloane.

EXPOZIȚIE ZILNICĂ

cu garnituri complete. Construieste toate lucrările de lipsă pentru biserici vechi și noi și binale, pe lângă executarea cea mai solidă; promptă și pe lângă garanță. (Pe 184)

ATENȚIUNE!

ATENȚIUNE!

Alifă „Măgnás” p. față:
singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra sgrăbunțelor, despoierii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșății și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuintarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fl. Pudră „Măgnás” (în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fl. Săpun „Măgnás” 1 cor. 20 fl.

Cosmetic „Măgnás” pentru mâni:
foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuinta glicerina și vaselină, deoarece efectul cosmeticului „Măgnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuintat și ziua. — Prețul 90 fl.

„Anti-pertussin”:
mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fl.

Spirit „Prima”:
mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebuintări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1-50 fl.

Spirit „Cappilloform”:
singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fl.

„Deutoform” apă pentru gură:
cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impedarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Balsam de Ardeal pentru stomac:
mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1-50 fl.

Vopsitor pentru păr:
în culoarea neagră, întunecată și brunată deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:
redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra ciurmei de porci:
precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fl. O singură întrebuintare a prafului de Ardeal pentru gălăte încetează perirea gălăților. — Prețul 1 cor.

Hypnonervin:
singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. :-: Vă păziți de imitații!!

Agencia principală a fabricii de mașini a căilor ferate imp.

și reg. Mare depozit de mașini de îmblățit, motoare cu benzină, absolviitoare de gaz, cu gaz, locomobile, mașini cu aburi, aranjamente pentru mori totfelul de mașini și revizite economice. Noutate! Patent Record II, mașini de semănat, excelentă: 3 mașini combinate.

Agencia fabricii de mașini Massey-Harris soc. pe acții în TORONTO (America-nordică), pentru legarea snopurilor, mașini așeritoare, aparate pentru mori totfelul de mașini și grăpi cu colți. Noutate! Mașină sistem Massey-Harris pentru grebarea brezdilor combinată cu aparat pentru întorsul fânului, două mașini combinate, executate din oțel.

Agencia fabricii de mașini FEHÉR MIKLÓS soc. pe acții BUDAPESTA, pentru locomobilele „Record” cu benzină, pluguri, îmblățitoare și vehicule, — pentru mănarea morilor, motoare cu benzină și oleu brut și achizite pentru mașini de îmblățit, precum și aparate de tăiat pentru mori și pentru despicierea lemnului. Aranjamente complete pentru comeră de nutrețuri.

Agencia soc. pe acții Alfa Separator pentru totfelul de mașini pentru lăptării, aparate pentru răcirea untului, vase pentru lapte, aranjamente complete pentru lăptării; cele mai bune aburitoare pentru nutrețuri.

Automobile, autobusuri în orice mărime cu garanță.

Mașini pentru transportări de greutate cu aburi și benzină

Ardesle-Eternit, cel mai bun material pentru acoperit.

Schimb de orice fel de mașini de îmblățit; motoare, mașini și rechizite economice excelente.

Achizite pentru orice mașini, cu prețuri ieftine.

Reparaturile mașinilor și a rechizitelor economice se execută cu specialitate și cu prețuri foarte ieftine.

Birou și deposit: **IOSIF LÁNYI** Brașov strada Lungă 201.
Telefon Interurban: 382.

(La 505)